

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 324. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357904112/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

kraftig, nærrende og velnæret ud? Det er ganske vist ikke Ørkenens eller Oceanets eller Schweizerlandskabets storladne Skønhed. Men skulde denne Natur ikke have sin Poesi? hvem har en Aftenstund opholdt sig i Parkerne ved Kew med deres uhyre gamle Ege og har ikke følt sig stærkt fristet til at give Alfedansen fra *Skær-sommernatsdrømmen* eller *De lyslige Kvinder i Windsor* disse Omgivelser til Sceneri! Det var i disse Omgivelser, at Shakespeare digtede dem. Man aner, med hvilke Øjne han saa paa dette Landskab. — Med hvilke Øjne betragter Tieck det?

«Endelig ønskede han — fortæller Köpke — at lære England udenfor London at kende. Hvorhen kunde denne Udflugt gaa, om ikke til Shakespeares Fødested? Han tog først til Oxford. Men heller ikke Naturen her kunde Tieck afvinde nogen Smag. Det var et yppigt grønt, et herligt dyrket Land, hvorigennem de kørte; men det var en lavet, tilskaaret Natur [ingen Urpoesi!], Oprindelighedens Karakter havde den tabt. Den manglede Umiddelbarheden, hin Hellighed, som han kaldte det, der tiltaler Gemyttet, og som saa ofte havde rørt ham i Hjemmets fattige Egne. Ved Industrien var den bleven berøvet sin digteriske Duft.»

Det er da altsaa klart, at der i den hjemlige Natur maa have været Noget, der kom hans personlige Aandsretning imøde. Den fantastiske Naturbetragtning vilde ikke have naaet en saadan Højde netop i dette Land, hvis der ikke i selve Naturen her var noget Fantastisk. Tydeligt nok er den tyske Natur kommen den fantastiske Betragter i Møde paa Halvvejen.

I første Bind af dette Værk blev det gennem en Skildring af italiensk Natur paavist, af hvilken uromantisk Art dennes højeste Skønhed er. Trods Schwarzwald og trods Blocksbjerg kan den tyske Naturs Skønhed heller ikke ligefrem kaldes fantastisk; thi som Taine har sagt: alene Kunstens Skønhed er fantastisk, Naturens er mere end fantastisk; det Fantastiske eksisterer ikke udenfor vor menneskelige Hjerne. Men Naturen kan frembyde Tilknytningspunkter for en vis Art Fantasteri. Især maa man mærke, at det ejendommelige tyske Landskab er uden Berøring med Havet og mangler det vide befriende Pust, som Havet giver. Disse Flod- og Bjerglandskaber har aldrig den aabne frie Synskres, hvortil vi er vant.

Dog lad mig for ikke at udtrykke mig almindeligt gaa lige løs paa selve den Natur, i hvilken Tieck hængst og stadigst levede, Egnen omkring Dresden, det saakaldte sachsiske Schweiz.

Jeg kan med faa Ord skildre, hvordan den for mig ser ud, og saa vise, hvorledes den tager sig ud for en romantisk Digter. Jeg behøver ikke her at udtrykke mig ubestemt, thi jeg har kendt flere romantiske Digttere personligt, og jeg har netop gennemrejst denne Egn med en gammel Digter af den romantiske Retning.

Vi havde tilbragt nogle Dage i den klare Bjergluft, skuende ud over Bøhmens Klippeland og Højsletter, der ligner et Hav, af hvilket skarptrandede Bjerge dukker op som Øer, med overskuelig Rigdom af Marker og granbevoksede Fjelde. Man gaar gennem Uittenwalder Grund op paa Bastei. Dalen er indesluttet af høje, lagvis optaarnede fantastiske Sandstensfjelde med Graner klyngende sig ind i hver Revne. Tidt ligger den øvre Del af Bjergtet truende helt ud over den lavere og synes at ville falde ned. Mange underlige Luner af Naturen forekommer: Porte, endog tredobbelte Porte i Klippen. Naar man stiger op paa Bastei, har man paa venstre Haand det mærkelige Landskab, i hvilket de stejle Klipper ligner uhyre Gravstene som paa en Ruysdalsk Jødekirkegaard, et forfærdende, tragisk Landskab, passende til Dekoration for de døde Nonners Dans i *Robert le diable*. Fra Bastei har man lige for sig den mægtige Slette med sine stejle Klippeøer — Klippefæstningen Königsstein ligger paa en saadan — med lige, sikre Linjer, haarde, uden ringeste malerisk Skønhed. Kuhstall er en vældig Rundbue, som Klippen danner. Denne Natur tager sig bestandig ud som formet af Menneskehaand, som Kunst, som frembragt af Fantasi. Udsigten deroppe fra var, da jeg sidste Gang saa den, forunderligt imponerende i det skønneste Sollys. Over de vældige Granskove, der bedækkede de underliggende Højder, og hvis Toppe saa ud som Flit eller Uld, laa et kraftigt blaagrønt Skær tragtformet stigende op langs de omliggende Bjerge. De bøhmiske Landsbyer laa gruppevis fordelte, skinnende som Ruder i Solen; langt borte Basaltbjerge, nærmere pyramideformige, firkantede eller obeliskagtige Klipper. Stod et enkelt Løvtræ nede mellem Granskovene, tindrede dets da i Efteraaret gulige Løv i de mørke Omgivelser som Guldpletter. Ellers var der intet andet Gult end Lavarterne langs nogle Klippesider. Disse Klipper saa ud, som om Kæmper i Tidernes Morger havde sloget med dem, ligesom Børn slaas med Sten, eller havde stablet dem ovenpaa hverandre i Leg.

Fra Vinterbjerget tager Bjergene sig ud som Levninger af